

Obři dobří... aneb jak oživit a ozvláštnit běžnou skutečnost

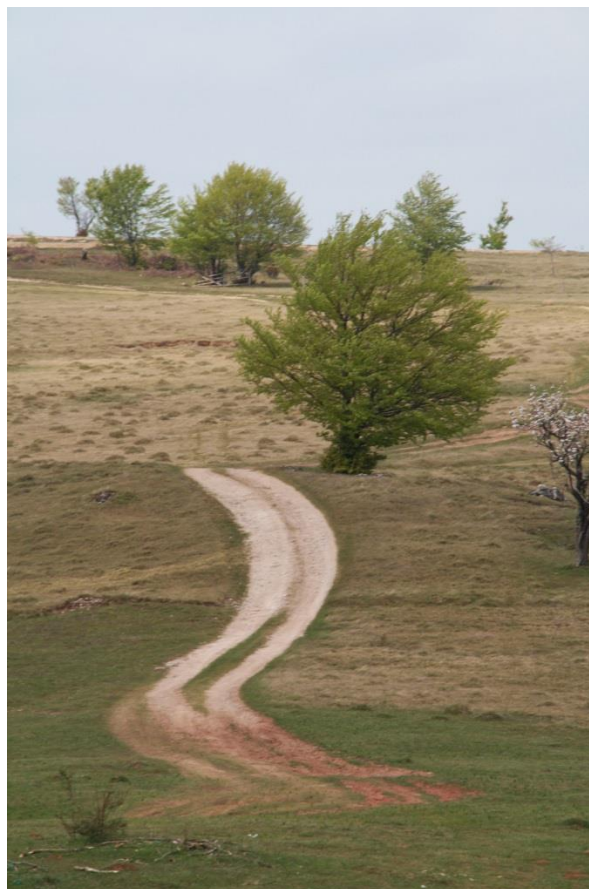
Hana Stadlerová

Krajina, kterou v Rumunsku osídlili Slováci

Výtvarná výchova by se neměla odehrávat ve znamení napodobování, kopírování, což potvrzuje i doména učiva výtvarné výchovy označená jako uplatňování subjektivity. I když dítě vychází z citlivého vnímání světa, tvorba by měla nabízet prostor pro imaginaci dítěte. Jak konstatuje J. Slavík: „*Východiskem imaginace je schopnost vštípit si do paměti zrakové, hmatové, sluchové dojmy a vybavovat si je jako představy. Tyto jeho představy se v procesu imaginace objevují, prolínají, splývají nebo slučují, „zhušťují“ a přetvářejí do fantazijních obrazů a snů.*“ (2000, s. 151). Nabízejme tedy dětem příležitosti k projevům imaginace, využívejme každé všední či nevšední situace, sledujme je však „jinýma“ očima. A tak v siluetě starého stromu můžeme uvidět obra, který k nám vztahuje mohutné ruce nebo starého člověka, který se sklání pod tíhou svých roků. Běžný přírodní tvar tak vnímáme jinak, stává se pro nás výjimečným. Vytvořme dětem ve výtvarné výchově příležitosti, aby si nejen všímaly svého okolí, ale aby na svět osobitě reagovaly...

Můžeme uvést příklad výtvarné činnosti, která vyústila v instalaci v přírodě. Aktivita probíhala v rámci výtvarných dílen s dětmi slovenské menšiny žijící v rumunské Gemelčičce (Fagetu). Výtvarně se realizovat je pro místní děti určitým svátkem, k velkorysé tvorbě nemají mnoho příležitostí, a to ani v rámci školního vyučování. Chybí nejen materiál, učitelky dětem nabízejí konvenční a často netvůrčí aktivity, výtvarná výchova, jak ji známe z našich škol, zde vlastně neexistuje. Ani doma není mnoho podnětů a příležitostí kreslit či malovat. Děti jsou zapojeny do fungování hospodářství, mají mnoho pracovních povinností. Lidé zde totiž žijí tradičním způsobem života, který si přinesli ze své původní vlasti. Obdělávají malá políčka, chovají dobytek, aby byli schopni uživit početné rodiny. Mnoho jiných příležitostí k obživě totiž nemají. Žijí zde v určité izolaci způsobené mimo jiné obtížnou dostupností, nekvalitními cestami. Jejich stavení jsou rozptýlena v krajině, tvoří kompaktní vesnici. Děti chodí do školy i několik kilometrů.

I když mají minimum zkušeností s tvořivými aktivitami, jsou citlivé, vnímavé, především ale nadšené, že si mohou vyzkoušet něco nového. Proto je pro jejich okolí často překvapující, jaká díla jsou děti schopny vytvořit, jsou-li povzbuzovány k tvorbě, motivovány nabízenou a dosud nepoznanou činností. V žádném případě nejde o mechanické učení se novým technikám, děti nabízenými výtvarnými prostředky realizují svoje témata, reagují na zajímavé situace, inspirativní podněty. A tak zobrazují krajinu, ve které žijí, zvířata, o která se starají. Výtvarně reagují na důležité životní události a etapy, které ovlivňují jejich prožívání. Děti jsou pyšné na svoje výtvary a s radostí je ukazují svým blízkým na výstavách, které zakončují všechny výtvarné dílny.

I naše nabídka témat vycházela z jejich vyprávění, sdělování zážitků, např. když celá rodina vyráží v podzimním období do lesa, všichni nasbírají neskutečné množství hřibů a ty pak prodávají. Proto jsme se rozhodli tvořit „ kouzelné houby“ - kašírované objekty. Základním tvar byl vytvořen z plastové láhve. Na její hrdlo byly přivázány klacíky do tvaru hvězdice a následně protkány jako pavučina textilním vláknem. Vznikl tak základní tvar klobouku, který byl dál tvarován kusy novinového papíru - nejdříve mačkaného, aby vznikl požadovaný objem a následně plochami papíru namočenými v tapetovém lepidle, aby byl tvar zafixován. Papírem byl pokryt i povrch láhve - nohy hříbu. Po zaschnutí byl povrch pomalován krycími barvami. Pestré objekty byly rozmístěny v trávě v okolí školy, oživily tak známé prostředí.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

I další aktivita reagovala na krajinu, ve které děti žijí. V blízkosti domů jsou seskupeny zajímavé objekty - kopy. Seno je uskladněno na dřevěných konstrukcích, tvar kop působí jako mohutná těla. Proto jsme s dětmi předškolního věku vytvářeli „hlavy“ těchto obrů. Děti dostaly vystřížené kartonové plochy (vždy tvořily dvojice), na které ty starší nakreslily černou barvou oči nos i další znaky. Tváře následně dotvářeli ti nejmenší - hráli si s tisky různých instrumentů, používali pouze bílou barvu. Po obvodu rubové strany byly následně nalepeny nepravidelné plochy hedvábného papíru, které tvořily rozevláté vlasy. Stejně tvary byly poté po obvodu slepeny a prošity předním stehem. Pro děti nastala spontánní hra - nasazovaly si hlavy, a tak se proměňovaly v pohádkové postavy. Některé objekty „oživily“ židle. V závěru akce jsme hlavy umístili na obří těla, mocné strážce jejich domovů.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

K podzimnímu období v této lokalitě patří práce na poli. Lidé je dříve obdělávali tradičně - k pluhům, povozům svážející úrodu a dalším zemědělským strojům byli zapřaženi koně nebo krávy. Dnes lidem v jejich těžké práci vypomáhá i technika. Proto můžeme stále častěji vidět i traktory, na jejichž vlastnictví jsou všichni, včetně dětí, patřičně hrdi. Z tohoto důvodu můžeme pozorovat i ve spontánních kresbách místních dětí častěji než domácí zvířata právě zobrazení traktorů, automobilů a jiných technických vymožeností, které sem postupně pronikají (Ještě nedávno zde byly lokality, ve kterých nebyla elektřina.) Jistě by tedy uvítaly tvorbu objektů inspirovanou technickým světem. K výtvarné realizaci je možné využívat dostupného materiálu - papíru. Děti mohou nashromáždit nejrůznější druhy kartonů, ale také papírové krabičky, ruličky a jiné dostupné papírové tvary. Jednotlivé díly se dají spojovat svazováním a slepováním. Povzbuzujme děti, aby i detaily na objektech řešily z papíru a využívaly tak pestré škály vlastností nabízeného materiálu.

Prostorová tvorba dětí (foto: Jana Doležalová)

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Proměnit můžeme i další běžný předmět, a to papírový pytel. Nabízí se pohrát si s jeho povrchem, umožní nám to několik papírových vrstev, ze kterých je vytvořen. Plochy mohou být postupně odkrývány. Ponechejme na dětech, zda využijí stříhání, řezání či trhání. Vhodné je i skupinové řešení úkolu. Nejdříve pracujeme v ploše, až je plocha přetvořena, pytel můžeme vycpat a proměnit v jedinečný papírový objekt.

Papírové objekty (práce studentů oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ)

Použitá literatura:

SLAVÍKOVÁ, V.; SLAVÍK, J.; HAZUKOVÁ, H. Výtvarné čarování (artefiletika pro předškoláky a mladší školáky).

Praha: UK, Pedagogická fakulta. ISBN 80-7290-016-1

Fotografie - soukromý archiv Hany Stadlerové

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.